„RADOMER-KIELCER LEBEN" № 27 (115) „Należytość pocztową uiszczono ryczałtem" פרייז 25 גראָשען דרישער יאָהרגאַנג

ראדאמער-קעלצער לעבען

היינט 10 זייטען.

ראדאָם פרייטאג כ׳ תמוז תרפ״ו | פאר׳ן אינהאלט און טעקסט פון די אנאָנסען איז די רעדאקציע נישט פעראַנטוואָרטליך | 2-go lipca 1926

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבע שוועסטער, שוועגערין און מומע
סאַלע ווייספוס מיט ה׳ **צבי צוקער**
ווינשען מיר, אז זייער נייער לעבענ׳ס-וועג זאָל בעגלייט ווערען פון ליבע, גליק און צופרידענהייט.

לייביש ווייספוס עט **פאמיליע.**

Z intencji zaręczyn ciotki i koleżanki siostry p. **Sali Wajsfusownej** z p. **Henrykiem Cukrem** życzymy, aby gwiazda szczęścia sprzyjała im wiecznie.

Marja Wajsfusówna,
Hela Werberòwna.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבע טאָכטער, שוועסטער און שוועגערין **אסתר׳ל** מיט ה׳ **יונה הירשענהאָרן**, וואונשען מיר א הערצליכען מזל טוב זאָל זייער מזל לויכטען ווי די הערליכע זוהן אין די פרעכטיגע פריהלינגס טעג.

עלטערן, ברידער און שוועגערין נארימבערסקי

EDZIA NORYMBERSKA Radom
JULJAN HIRSZENHORN Ćmielów

ZARĘCZENI

27 czerwca 1926.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ברידער׳ן-זוהן און קוזין **יונה הערשענהאָרן** מיט פרל. **אסתר נארימבערסקא** ווינשען מיר א הערצליכען מזל-טוב. זייער זיווג-בונד זאָל געשלאָסען זיין אין א מאָמענט פון גליק און צופרידענהייט.

מענדיל הערשענהאָרן, פרוי, טאכטער און איייניקעל.

צו דער פערלאָבונג פון פרײלין **אסתר נארימבערסקא** מיט ה׳ **הירשענהאָרן** ווינשען מיר א הערצליכען מזל-טוב עחיג גליק און צופרידענהייט זייער לעבענ׳ס-וועג זאָל מיט בלומען בעצירט זיין.

פאמיליע לעוין.

Z intencji zaręczyn mojej kochanej przyjaciółki p. **Sali Wajsfusówny** z p. **Henrykiem Cukrem** życzę by jutrzenka szczęścia sprzyjała im wiecznie.

Edzia Wajsbortówna.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבע טאָכטער און שוועסטער **סאַלע ווייספוס** מיט ה׳ **הערשיל צוקער**, ווינשען מיר א הערצליכען מזל-טוב עחיג גליק און צופרידענהייט זייער לעבענ׳ס-וועג זאָל מיט בלומען בעצירט זיין.

מוטער, שוועסטער׳ן און ברודער׳ן ווייספוס.

בברכת מז״ט אנו מברכים את רענו הנכבד מר **חיים מאניעשעוויטש** ורעיתו לנשואת בתם הכלה מרת **חי׳ ביילה** תחי׳ עם ב״ג החתן כמר **אלימלך יוסף ווייסמאן** נ״י

ה מ ב ר כ י ם

אשר גוטמאן, משה זייאנץ ובני ביתם

א הערצליכען מזל-טוב צו די תנאים פון אונזער זון, ברודער און שוואָגער **מאיר ראָזענקראַנץ** מיט פר״ל **רעגינא בערגמאן**. זאָל גליק און צופרידענהייט זייער לעבענס-וועג זיין די אייביגע בעגלייטער.

מוטער ברודערס און שוועגערנס ראָזענקראַנץ

REGINA BERGMANÓWNA
MAURYCY ROZENKRANC

ZARĘCZENI

Radom w Czerwcu 1926 r.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבע טאכטער פר״ל **רעגינא** מיט ה׳ **מאיר ראזענקראַנץ** וואונשען מיר א הערצליכען מזל טוב און א גליקליכען צוזאמענבונד.

ע ל ט ע ר ע ן:
שמואל און פייגע בערגמאן.

איך גראַטולירע דער פאמיליע **ווייספוס** צו דער פערלאָבונג פון פר״ל **סאלע ווייספוס** מיט ה׳ **הירשעל צוקער** זאָל זייער נייער לעבענס-וועג מיט בלומען בעצירט זיין.

יצחק צייגפינגער.

מ ע ס ן (פראנקרייך).

Z intencji zaręczyn naszej kochanej siostry p. **Reginy Bergmanówny** z p. **Maurycym Rozenkrancem** życzymy by droga ich życia promieniała miłością i szczęściem

Cela, Izaak i Jakób.
Leenia, Hela, Ela.

Z okazji zaręczyn siostry i bratowej p. **Reginy Bergmanówny** z p. **Maurycym Rozenkrancem** życzymy różowej pryszłości.

Jakóbowstwo **Wajngort z synkiem.**

Z intencji zaręczyn naszej koleżanki Reginy Bergmanówny z p. M. Rozenkrancem winszują im wiele szczęścia.

Rubinsztejnowie,
Szwarcbergowie.

אלע פריינד און נעזעלס. אינסטיטוציעס, וועלכע האָבען אונז פערזענליך אָדער שריפטליך אויסגעדריקט זייער מיטגעפיהל אין אונזער טיפען טרויער צוליב׳ן טוידט פון אונזער אונפערגעסליכער מוטער

שפרינצה פרענקעל ז״ל

בעזונדערס דעם ראבינאט, די יודישע קהלה, דער ציונ. אָרגאניזאציע, דעם סוחרים-פעראיין, דעם האנדווערקער-פעראיין, די יודישע בענק: פאר האנדעל און קרעדיט, סוחרים באַנק, האנדווערקער באָנק, דער רעדאקציע פון „ראדאָמער קעלצער לעבען", די תלמוד-תורה, דעם בית יתומים, דער דירעקציע און פערסאָנאַל פון יודישע גימנאזיום „פשיאטשול-וויערזי", דער ציונ. גרופע „השחר", „השומר", דעם צ״ק פון די ציונ. אָרג. אין פוילען, דעם דירעקטאָריום פון קרן-היסוד אין פוילען, און ספעציעל אונזער פריינד **פראָפ. מושקאַטבליט** פאר זיין ווארימען הספד ביים אָפענעם קבר, דריקען מיר אויס אונזער הערצליכסטען דאנק און אנערקענונג!

בעל הגמול ישלם לכם גמולכם הטוב!

די טרויערנדע פאמיליע

ראדאָם ח׳ תמוז תרפ״ו

OGŁOSZENIE.

ELEKTROWNIA RADOMSKA w lipcu i sierpniu r. b. będzie przeprowadzać doroczną naprawę sieci elektrycznej. Wobec tego w powyższych miesiącach **w niedzielę i święta dopływ prądu** do miasta **będzie przerywany** od godziny 4 rano do 4 po południu.

Zarząd Elektrowni.

מיר דריקען אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל די פאמיליעס:
פרענקעל׳ס, שפייזמאן, דיאמאַנד און גינזבורג
צוליב׳ן טויט פון זייער אונפערגעסענע מוטער

ש פ ר י נ צ ה נ״ע

גיטעל אַסטריאַן און פאמיליע

דאקטוירים-שטרייק אין דער ראדאמער קראנקען-קאסע.

דער שטרייק פון די דאקטוירים אין קראנקען קאסע, וואס איז אויטגעבראכען מיט שיינע וואכען צוריק, ווערט ווייטער פארטגעזעצט מיט דער גאנצער איינגעשפארטקייט און קיין איינער פון ביידע צדדים. ביי דין קראנקען-קאסע, טיי דער דאקטוירים טער אין ווייזען ביז'ן היינטיגען טאג, נישט ארויס די קלענסטע נאכגיביגקייט אבי צוטרעטען חאטש א קליינעם טהייל פון זייערע ארויסגעשטעלטע פאדערונגען. מיר ווילען יעצט נישט אריינגעהן אין דער גרונד־אורזאך וועלכער האט ארויסגערופען דעם שטרייק און ווער פון די ענטגעגענגעזעצטע בעלי דברים ס'איז מעהר בערעכטיגט צו פערטיידיגען זייערע פרינציפיעלע אנגעלעגנהייטען, וואס עס אינטערעסירט אונז אמעריקאניסטענס איז נאר דאס, וואס צווישען דער קינפעסארצן און דער היבאם חברה דאס קינד דערקוועטשט וויל דעם אמביציעזען קאמפף צווישען דער קראנקען-קאסע און דאקטוירים קומט דערוויל אויס צו ליידען די פיל הונדערטער און אפשר טויזענטער פערזיכערטע, וועלכע נויטיגען זיך אין מעדיצינישע הילף.

די לעבענס אינטערעסען פון די פערזיכערטע געהען אין א זייט און קרעכצען אבער דעם ווער פאר דעם זאנעבאניש פרעסטיזש, וועלכען יעדער איינער פון די צדדים, וויל אונטערהאלטען מיט דער גאנצער עקשנות. דערווייל, אז א פערזיכערטער ווענדעט זיך צו דער קאסע נאך הילף, וואס געהט נישט אריין אין בערוף, אזוי אין דער ספעציאליטעט פון די צוויי נייע, דורך דער קאסע אנגאזשירטע פון קראקא, דאקטוירים און איז געצווינגען אנצוקומען צו די אנדערע היגע שטאדטישע דאקטוירים, דאן מוז דער פערזיכערטער דורכגעהן א גאנצע פראצעדור פון אינטערווענצען און קאנטראליעס. צום ערשט בעדארף ער זיך ווענדען צום הויפט-דאקטאר, (נאטשעלני לעקאזש) וועלכער, נאך א גענויע חקירה ודרישה, גיט ער דעם פערזיכערטען א קוויטל צו דער קאסע אויסצוצאהלען איהם 2 זל. מיט 40 גר. די קאסע שיקט איהם אפ אין דעם ספעציעלען קאנטראל־אמט נומער 6, אויף נאכצוקאנטראלירען, צי דער פערזיכערטער איז נאך אויפ'ן מאסטען און צי ער האט ערלעדיגט זיין חורש'ליכען אפצאהל. ווען אלץ איז אין ארדנונג, ווערט צוגעלעגט אויפ'ן ביכעל א סטעמפעל און דאן ווענדעט מען זיך נאך אמאל צו דער קאסע, וועלכע הייסט ארויסגעהן אין דעם ביורא נומער 4. דארט נעמט מען צו דאס ביכעל און פ'ווערט ארויסגעגעבען א פרישע ציינגניש צו דער קאסע, וואו דער פערזיכערטער ווערט ענטשעדיגט. די ציינגניש מיט זיין אונטערשריפט און בעקומט ענדליך ארויסגעצאהלט די, פון פריהער בעשטעטיגטע, דורכ'ן הויפט־דאקטאר, 2 זל. מיט 40 גר. אז דער פערזיכערטער האט שוין די זכיה צו געהן צום דאקטאר, קאסט די וויזיט 4 זלאטעס. און ער מוז אויסלייגען פון זיין קעשענע 1 זל. מיט 60 גר. דער דאקטאר גיעט ארויס א בעשטעטיגונג אויף די 4 זל. זאן פאר'ן פערזיכערטען הויבט זיך אן א נייע סדרה פון לויפענישען אין דער קאסע, אז מען זאל איהם צוריקצאהלען דאס, וואס ער האט פון זיין קעשענע ארויסגעגעבען, כדי צו דעקען די 4 זל. פאר דער וויזיט.

א חוץ דעם ווערט ביים פערזיכערטען אבגענומען די רעכט פון אייגענער אויסוואהל אויף א דאקטאר, און ער מוז, בלית ברירה, איינשטימען אויף דעם דאקטאר, וועלכען די קאסע ווייזט איהם אן, מצד דער פערזיכערטער האבען צוטרוי צו א צווייטען דאקטאר, מוז ער צוליב דעם שטרייק זיך בענוצען מיט דער אנווייזונג פון קאסע. אויב זיין קראנק געהט נאך אריין אין בערוף פון די צוויי נייע דאקטוירים. דאס זענען אומשטענדע די די רעזולטאטען פון שטרייק און וועלכע רופען זיך פאטאל אן אויף די פערזיכערטע, וועלכע ימען דאס אלץ אויסשטעהן און אויף איינענער. הויט פיהלען דעם קאמפף פאר „פרעסטיזש".

מי וואלט שוין נישט געווען די העכסטע צייט, אז צו דער פאר די פערזיכערטע אזוי נישט גינסטיגע לאגע, זאל א סוף נעמען? צי איז ווירקליך נישט מעגליך, אז ס'זאל געפינען ווערען א אויסוועג, וואס זאל קאנען ליקווידירען דעם שטרייק?

האבען מיר דאך געלייענט אין די אויפרופען פון די דאקטוירים, אז דער שטרייק איז נישט ענטשטאנען אויפ'ן באדען פון מאטעריעלע כבוכים. ווי עס ערקלערען די דאקטוירים, האבען זיי קיין שום הוספות אויף שכירות נישט ארויסגעשטעלט, זייי איז בעיקר געגאנגען דערין, אז וואס שייך דער קאמפעטענץ פון ארצטליכע ענינים זאלען זיי האבען די אויסשליסליכע דעה און, אז ביי דער אויסוואהל אויף א דאקטאר זאל דער פערזיכערטער האבען די מעגליכקייט אליין פאר זיך בעשטימען, וועלכען דאקטאר ער וויל. א זעלכע פטנות מצד דעם דאקטוירים-פעראיין, זענען, דאכט זיך, נישט קיין אומגערעכטע און דאס ברויך נישט דיענען דער קאסע נאך איינואנצען אלס דער באזיס אויף אונטערצוהאלטען דעם קאמפף. די קראנקען קאסע קאן, ביי א גוטען ווילען, מיתר זיין אויף א מחיל פון אט די פאדערונגען. די דאקטוירים ווידער פון זייער זייט ביז בירכען עבדעדען זיגרערע ביז־איצטיגע בעציהונגען צום פערזיכערטען, וועלכער איז דורך א טהייל פון זיי טראקטירט געווארען אלס צווייט ראנגיגער פאציענט. די פערזיכערטע פון קראנקען-קאסע ברויכען פון דאקטאר בעהאנדעלט ווערען פונקט אזוי גוט, ווי יעדער אנדערער פריוואטער פאציענט. דער דאקטאר טהוט דעם פערזיכערטען קיין שום טובה נישט. דער פערזיכערטער ארבייט שווער און

א קריסטליכע מוטער שיקט איהר יונגעל אין חדר און וויל איהם מאכען פאר א פרומען יוד.

(א בריעף פון אנטווערפען).

גאנץ אנטווערפען קאכט איצט מיט א סענסאציאנעלער געשיכטע וועגען א קריסטליכער מאמע, וואס לאזט זיך קאסטען א סך געלד, אבי איהר עלף־יעהריגער יונגעלע זאל ווערען א גרויסער גאון — און דוקא ביי יודען.

נישט איינינע האבען זיך שוין גע־געבען די גרעסטע מיה, אויסצוגעפינען דעם געהיימניספולען סוד פון דעם פערפלאנטערטען ענין. אבער עס האט זיך אלץ נישט איינגעגעבען.

די מוטער פונ'ם יונגעלע האט באין אופן נישט געוואלט געבען קיין שום ערקלערונגען וועגען דעם ענין. זי פלעגט נאר א שמייכלען זיסק און איז וויסען בשעת מעשה די טראדיציאן וואס האבען זיך גענומען טייטש וויין און דאס האט נאך מעהר גערייצט די נייגעריגקייט.

מען האט ממש געשטוינט:

„א קריסטליכע מאמע זאל דורכאויס וועלען איהר קינד מאכען פאר א פרומען יודען!?

— נאכמאהר: — און זי פלעגט א[...]

[...] צוזען יאהרען שבועות מעשה[...] קעגען בקשה. ווי געלען בעטען דעם מלמד, וואס קינה לערנען זיך און דער מלמד זאל זיך מיט'ן קינד מעהר פארינטערעסירען ביים לערנען. ווי מיט די אנדערע קינדער. צו גלייכע צייט פלעגט זי מיטשיקען די שענסטע מתנות פארן מלמד [...]

מען האט באלד אין אנטווערפען אנגעהויבען צו רעדען, אז נו, און נאר נישט קיין קריסטען, חלילה... די רעדט א „גוטען" יורש און אז דאס יונגעלע איז גארנישט איה"ס. הכלל מען האט גערעדט מיט'ן פינגער און אלצ זייטען, אבער געה שרייב די וקנים, אז מען ווייסט פארט נישט.

נאך אט געשעהט א מעשה וואס האט צעשטערט דעם גאנצען נעפעל [...] געוועהנליך. פלעג האט עלף־יעהריגע יונגעלע קומען אין חדר אפאווטש, אפזאגען א יום תהלים, נאכהער פרישטיגען און שפעטער קומען לערנען גמרא. אבער דאסמאל ווען נאך דאס קינד איז געקומען אין חדר האט איהם דער רבי [...] נאך ניט לערנען גמרא. אויף דער פראגע פון קינד, פארוואס דער סדר איז גבאר הנינט איבערגעזעצט, האט דער מלמד ערקלערט:

„דיין מאמע איז ביי [...] געטען [...] חלום און געהייסען, מען זאל לערנען אנלערש, ווי ביז היינט [...]

משמעות, אז דאס איז געווען נישט מעהר ווי א שפיצעל פון מלמד'ס [...]. אז מען עס האט אויך פאראינטערעסירט דער גאנצער ענין.

קומענדיג א היים, האט דאס קינד תיכף דערצעהלט דעם רבי'ס „חלום" די מוטער איז די מעשה געווארען

...ער און שפארט אָב פון זיין מויל, ...י ער זאל קאָנען אריינטראגען זיין ...רש'ליכען אָבצאהל, וועלכער זאל ...הם פערזיכערען אָין א צייט פון ...ם און געפאהר. יעדער פון די ...מפענרע צדדים ברויך וועלען פער־...טעהען די טענות פון צווייטען, נאר ...יך אזא אופן פון געגענזייטיגע ...ערשטענדיגונג איז מעגליך אויפגע־...ונען א מיטל, א וועג, וואס זאל ...אנען אויסגלייכען דעם פערשארפטען ...יכסוך צווישען ביידע; צווישען די ...אקטוירים און דער קראנקען־קא־...סע.

דער שלום דארף קומען אויס דער איניציאטיווע פון ביידע צדדים, אויב זיי ווענען פאקטיש אויסען דער טובה פון די הונדערטער און טויזענדטער פערזיכערטע.

פאר א גאר בעזונדערער נויטווענדיגקייט ווייזט זיך ארויס דער אומגעהר צווישען דער קאסע מיט די שטרייקענדע דאקטוירים, צו א געמיינזאמער קאנטאקליכער ארבייט, אין די לעצטע וואכען, בשעת אין שטאדט הערשען עפידעמיע און שעדליכע קראנקהייטען, איבערהויפט צווישען קינדער פון דער אונפערמעגליכער און א־בייט'ס־בעשעפטיגער קלאס, וועלכער איז אין זיין גרעסטע צאהל פערשריבען אלס פערזיכערטע אין קאסע. די קראנקען־קאסע, נעמענדיג אין אכט דעם עפידעמישען צושטאנד אין שטאדט, ברויכט, אין דעם פאל, דער ערשטער אנהויבען אונטערהאנדלונגען, אויף צו פערשטענדיגען זיך מ'ט די דאקטוירים, זי ברויכט פערשטעהן, אז אין א צייט פון עפידעמיע איז דער דאקטאר, א אפטער בעזוכער ביים קראנקען און ווען דער פערזיכערטער ברויך אויסלעגען מזומן (ווי עס פיהרט זיך יעצט) איז איהם דערצו נויטיג א מטמון געלד, וואס ער האט בעשטימט נישט, א הוץ דעם קאנען די צוויי נייע האקטוירים נישט פערטרעטען דאס ארט פון צעהנדליגער פון זייערע פאך־קאָלעגען ובפרט נאך אין א צייט, ווען על פי רוב מוז מען צום קראנקען א היימגעהן, ס'איז א פיזישער אונמעגליכקייט צו ארבייטען אין קאסע, אויפנעמענדיג דארט פאציענטען און צו גלייכער צייט ארומפאהרען אי־בער'ן שטאדט צו א גרויסע צאהל קראנקע, וואס קאנען אין קאסע נישט געהן אויף דער וויזיט. ביי אזא קאמפליצירטער לאגע איז א שווערע זאך, אז די פערזיכערטע זאלען געניסען ארצטליכע הילף אין א גענוגענדער מאָס אין צו דער געהעריגער ענטשפרעכענדער צייט. די דאזיגע אומשטענדען ברויכען בעוועגען די קאסע צו אונטערנעמען שריט אויף צו געפינען א וועג אויף א פערשטענדיגונג, אין אינטערעס און פאר דער טובה פון די פערזיכערטע ברויך די ערשטע איניציאטיווע קומען פון איהר זייט, די דאקטוירים פון זייער זייט ברויכען זיך אויך צו־בויגען און מיט א מילדערער בעציהונג זיך פערהאלטען ביי די פערהאנדלונגען, כדי אזוי נאך צו קומען צו א הסכם.

שוין די העכסטע צייט!

ב. צוויג.

גראבסקי'ס שאטע.

הקיל קול בארטעל

והידים ידי גראבסקי.

עטליכע פעסער פול מיט אָפטימיזם, ציפערען, וואס פערוואנדלען פוילען אין א גן־עדן פון עקאָנאָמישען וואויל־טאָג, פייערליכע שבועה, אז מען וועט שוין נישט דרוקען, נישט קיין באנק־נאטען נישט קיין בילאָן. 2 פראצענט ביליגער מלוכה־דיסקאנסא (מען דיס־קאנטירט אָבער בכלל נישט). שמחה צוליב צייטווייליגען עקספארט פון קוילען (ענגלישער שטרייק). פאטעטי־שע אויסרופען וועגען הויבען די פראָ־דוקציע, איין ריזיקאלער איינפאל וועגען זלאטעס אין גאלד און שטילער־הייט א בשורה וועגען הויבען די פרייזען פון ספירט. וועגען נייע שטייערען מיט א פרומער ערקלערונג — דאס איז דער לייטמאָמיוו פון קלאָ־נערס דריי שעה'דינער, לאנגווייליגער, אנגעפילטער מיט פאטריאטישע פראָזען דרשה

די סיים־דעפוטאטען האבען געהאט צייט או־סצוגעגעצען זיך און בעת־מעשה א קלער טהון, וואו האָבען זיי שוין געהערט אזא מין רעדע מיט די זעלבע ראיות, אויספירונגען, וואס הויבען זיך אָן, ווי עס רעדען די פאניעס „זאָ זדראוויע” און ענדיגען זיך „זא אופאָקאָי”.

א סייל האָט זיך דערמאנט, אז נאך מים עטליכע שעה פריהער פאר קלאר־נערס עקספאזע האָט זיך געדרייט און געפארעט אין דער פייס ביבליאָטעק סטאניסלאָוו קאָאוזיק — די רעכטע האנד פון גראבסקין—און צוגעגרייט א דרשה פאר דעם איצטיגען פינאנץ־מי־ניסטער.

פאפירען, וואו שווארץ זאָל זיין אויף ווייס; ציפערען, וועלכע זאלען באוויי־זען, אָז די בעפעלקערונג איז נאָך בכח צו פארנרעספערען די אינטענסיווי־טעט פון צאהלען שטייערן; בעווייזען, אָז דער בודזשעט זעט אוים בעסער, ווי מען האָט זיך פאָרגעשטעלט—מיט איין וואָרט: האָפנונגסלאָזער אָפטימיזם, וואס לייקענט אויף דער וועלט שוואר־צע קאלירען, זעט נישט קיין ערד און נעמט איין הימלען—קלאָרער געזאָגט, גראבסקי'ס פינאנץ־פאָליטיק אין דער לענג און אין דער ברייט—דאס האָט אונז פארגעשטעלט דער נייער פינאנץ־מיניסטער.

די הבטחות פון בארטעל'ס רעגי־רונג, דער סומטעלער פלירט מיט דעם יודישען קלאָל אין דער שטיל, די זי־בע רייד וועגען אַ נייעם קורס, די רעש־טלעך האפנונגען. וועלכע עס דערלאָזט נישט אַרויסצורייסען דער בעל בטחון דעם. גרינבוים – דאָס אַלץ איז צו־נישט געוואָרען נאָך דער רעדע פון קלאָרנער'ן.

איימפאלענד.

ווער ווייסט אויב מען איז נישט דערגאנגען אָיהר „זינד”... און שטי־לערהייט האט זי גערופען א באקאנטע יודישע פרוי פון א צווייטער גאס און מ'ט אויפרעגונג ערקלערט:

איך קען שוין לענגער נישט בע־האלטען דעם ווייטאָג, וואס פרעסט מיר שוין עטליכע יאָהר.

און דאָ הויבט זיך אויף דער פאָר־האנג:— די פרוי דערצעהלט:

—...מ'ט צוועלף יאָהר צוריק איז געקומען קיין אנטווערפען פון פוילען א יודישער יונגערמאן מיט נאמען ב. און דוקא אנ'אינטעליגענטער מענש. ער האָט גענדונגען א צימער אין שכנות פון דעם הויז, וואו מיינע עלטערען האָבען געוואוינט. די ערשטע צייט פלעגט מיך נישט אינטערעסירען די האנדלונג פון דעם בחור. אָבער וואס ווייטער האט זיך אָנגעהויבען פער'גנב'ענען צו מיר א פונק פון ליבע.

דער יונגערמאן האט א מאָהל אָנגע־הויבען „שעהנער צו ווערען”. איך האב אָנגעהויבען זוכען א געלעגענהייט זיך צו טרעפען מיט דעם שכן. אָבער יעדעס מאָל, ווען איך האָב איהם גע־טראפען, איז ער געבליבען גלייכגיל־טיג צו מיין ליבליבען שמייכעל, וואס איך האָב איהם געשאָנקען, איך האָב זיך נישט מיאש געווען, אָבער 1 מאָהל בין איך צו איהם צוגעשטאָנען, ער זאל מיר אָפען ערקלערען, פארוואָס ער איז, אָדער ער מאכט זיך פאר אנ'אויסנאהם פאר אלע אנדערע יונ־געלייט...

דער בחיר האָט מיר געענטפערט, אָז ער מיידט בכיון אויס צו בעגעגע־נען זיך מיט מיר, כדי עס זאל נישט קומען צו איבעריגע ליידען. און דער ענטפער איז געווען אנ'אָפענער, אז... ער מיידט אויס דאס בעגעגענען זיך, ווייל ער האָט מורא ער איז א יוד פון שעהנער משפחה און איך אָ קריסטין, און ביי ליבע קען מען זיך פערגעסען...

די ערקלערונג האָט נאָך מעהר צו־בלאָזען דעם פלאָם, וואָס האט שוין געברענט ביי מיר אין הארץ, דער בחור האָט זיך שוין נישט געקענט בעפרייען... עס האָט נישט לאנג געדויערט און מיר האָבען אָנגעהויבען פיהרען אַ פאַמיל־יען־לעבען...

עס איז געבוירען געוואָרען ביי אונז א ק'נד. דאס קינד האָבען מיר גע'מל'ט, געגעבען א יורישען נאָמען און אָנגעהויבען צו לעבען ווי יודען.

דערווייל איז אויסגעבראָכען די וועלט מלחמה און די בעלגישע רעגי־רונג האָט פעראָרדענט אַרויסצושיקען אלע אויסלענדער. עס האָט גאָרנישט געהאָלפען — מען האָט געמוזט פער־לאָזען בעלגיען. פריהער האָט ער נאָך מ'ר גאנץ אָפט געשריבען בריעף, שפעטער האָט ער אָבער דאָס אויפגע־הערט. אין איין שעהנעם טאָג דער־ווייס איך זיך, אז ער האָט דאָרט ביי די באָלשעוויקעס אין רוסלאנד חתונה געהאט. אָלע מיינע האָפנונגען זענען אַוועק מיט'ן רויך — מ'ר איז בלויז פערבליבען צו וויינען שטילערהייט און צו ליידען. איך האָב נישט געהאט פאר וועמען אויסצוגרעדען מיין ביטער הארץ. איצט אָבער בעת די נאָנצע גע־נענד רעדט וועגען מיר, און אויך דער מלמד האָט זיך פעראינטערעסירט מיט דעם ענין, האָב איך מעהר נישט גע־קאָנט אויסהאַלטען...

נאָכדעם ענין האָט דער מלמד גע־נומען מיט מעהר התמדה צו לערנען מיט'ן יתום. – דער שמש האָט אפילו אויפגערופען אין בית־המדרש, אז מען זאָל מעהר פון דעם אָלעם נישט רע־דען, ווייל דאָס קען חלילה שאָדען צו דעם קינד'ס שם.

א. ד — ף.

◎◎◎◎

די פרומע דבורים מיט הבטחות צום יודישען קאָלאָ, אז אַ טייל פון זייערע וואונשען וועט מקוים ווערען דורך דעקרעטען פון דעם פּרעזידענט (מען וויל אויסנאַרען יודישע שטימען פאַר די רעגירונג'ס-פּראָיעקטען) האָבען בעקומען דעם אמת'ן טעם אין די ווערטער פון דעם נייעם פינאַנץ-מיניסטער. טאָמער האָבען די סעקוועסטראַטאָרס מורא געהאַט, אַז עס וועט זיי אויספעהלען אַרבייט אויסצופערקויפען די יודישע בעבעכעס, האָבען זיי שוין בעקומען אַ טרייסט פון קלאַרנערן. מיט ליבע און גאוה האָט ער אַרויסגעזאָגט דאָס וואָרט „מאָאי פּאָדאַטקאָיוצי" (מיינע שטייערן-מאָהנערס).

און ווען מיר וועלען צוזאַמענשטעלען די ווערטער פון פינאַנץ-מיניסטער קלאַרנער מיט דער וויאָרסטענלאַנגער ערקלערונג פון האַנדעל-מיניסטער קוויאַטקאָווסקי, וועלכער האָט געדענקט, ווי יענער מגיד מיט קורח'ן, צו ציטירען יעדע מינוט ביישפּילען פון זיין כאָזשאָוו (וואו ער איז געווען דירעקטאָר), צו אינטערעסירען זיך מיט גרויס-פּראָדוקציע פון אגראַריער, מעטאַלורגיע און פון אנדערע געביטען, און האָט אָבער פאַרגעסען אינגאַנצען, אַז ער איז אויך אַ ביסעל האַנדעלס-מיניסטער (נישט בלויז מיניסטער פון דער אינדוסטריע) — האָבען מיר דאָס בילד פון דער איצטיגער רעגירונג!

עס איז דאָך נישט קיין צופאַל, וואס דער דאָזיגער מיניסטער האָט פאַרגעסען אינגאַנצען וועגען האַנדעל און האָט נישט געוואָלט אפילו ענטפערען דאַמאָלט, ווען דער שרייבער פון די שורות האָט עס איהם דערמאָנט, אויף דער פּרעסע-קאָנפערענץ.

מיר ווייסען אַלזאָ פון מאָרגען-טאָג קלאָרער, מיט וועמען מיר האָבען צו טוהן.

אויף זיסע רייד, הבטחות, וועלכע קאָסטען גאָרנישט, אויף ליבעראַליזם און פראַזען, אויף אַלע ווערטער, וועלכע זענען גענוצט געוואָרען אין דער צייט פון דער „מאָראַלישער רעוואָלוציע" – איז פאַרהאַן אין דער רעגירונג פאַר אונז דער פּרעמיער באַרטעל.

בנוגע מעשים, שטייערן, בעציהונג צו אונזער עקאָנאָמיק, האַנדעל און קליינאינדוסטריע בלייבט אַלץ ווי אין אַמאָליגע צייטען, דאָרטען וועט רעגירען גראַבסקי'ס שאָטען און גראַבסקי'ס שמשים -- דאָס איז דער אמת'ער תמצית פון קלאַרנערס עקספּאָזע.

ר ע ג נ י ז.

◆◆◆◆◆◆

ה ע ר צ ל.

צו דער 22-טער יאָהרצייט, כ' תמוז.

ער וואָלט איצט אַלט געווען 66 יאָהר...

און אין דאָזיגען בעוואוסטזיין שפּיר איך די גרויסע פאַר'יתומט'קייט פון אונזער פאָלק.

66 יאָהר צו לעבען איז איהם נישט באַשערט געווען פונם גרויזאַמען גורל, איהם דעם מנהיג, דעם „רואה", וועלכער האָט מיט זיין אדלער-בליק געקוקט ווייט, ווייט אין עתיד פון זיין פאָלק.

איצט, אין דער צייט פון דער גייכער ענטוויקלונג פון ארץ-ישראל, נעם איך אָפט אין האַנד זיין אייביגען בוך „אַלט-נײַלאַנד", און אַ ציטער גייט מיר אַדורך לייענענדיג די בילדער, וועלכע ער שילדערט אונז, דאַמאָלט נאָך, פון דער שפּעטערדיגער א"י. ווי קלאָר האָט ער, דער „רואה", שוין דאַמאָלט געזעהן די ענטוויקלונג פון זיין געדאַנק!

צי איז נישט די נייסטע ענטוויקלונג פון צפון א"י. אַזוי פּאַרקומען, ווי ער האָט עס פאָראויסגעזעהן אין זיין-קאַפּיטאַל „היפה 1923", און צי איז נישט דער היינטיגער „נהלל" זיין ניי דאָרף? היינט די גאַנצע נייע געזעלשאַפט!...

און איך שפּיר איצט. אין דער צייט פון בלאָנדזשען און זוכען אז...

נישט די אָדער יענע פּראָגראַם דאַרפען מיר האָבען.

נישט אין דעם אָדער אין יענעם וועג איז אונזער ישועה.

איינציג און אַליין די גרויסקייט האָבען מיר פאַרלוירען.

די גרויסקייט, אַז ווען ער פלעגט רעדען פון „זיין" וועג פלעגט אַ ציטער דורכגעהן די הערצער פון מיליאָנען מענשען, פון פרייד, פון שטאָלץ איבער איהם, דעם אויסדערוויילטען.

פון אַזאַ הייליגען ציטער בלויז שטעהט אויף אַ פאָלק צו אַ נייעם לעבען.

* * *

אַזוי ווי אַ דורכפליענדיגער מלאך האָט ער זיך בעוויזען אויפ'ן האָריזאָנט פון זיין פאַרשמאַכטען פאָלק און האָט צו איהם געזאָגט:

„די יאָהרען פון קנעכטשאַפט האָבען פון דיר אַ תל געמאַכט; אויסגעלאָשען דעם גלאַנץ פון דיינע בליקען, איינגעבויגען דיין פּלייצע און פונאַנדערגעטרייפעלט דיינע הענט. גיב אַ קוק אויף מיר! אַזוי האָבען אויסגעזעהן דיינע עלטערען אין דער צייט פון זייער רוהם און גלאַנץ. וויל נאָר! און אויסגלייכען וועט זיך דיין פּלייצע; שטאַרקער וועלען ווערען דיינע הענד; פרייער וועט ווערען דיין בליק און אינגאַנצען וועסטו איבערגעאַנדערשט ווערען און ווידער אַ מאָל וועסטו פאַרנעמען דיין פּלאַץ צווישען די פרייע

דער אפּגענאַרטער „חתן"...

אַ מעשה וואָס האָט פּאַסירט אין ראַדאָם און איבערגעגעבען געוואָרען צום דרוק דורך ׳ אַ לץ.

אַ 70 יעהריגער אלמן מיט אַ יונגען יצר הרע...

די מעשה וואָס מיר דערצעהלען דאָ, וועט געוויס אַרויסרופען אַ צופרידענהייט און אַ מונטערע שטימונג ביי די מיידלעך, וועלכע טרוימען נאָך התנים.. אויבוואָהל עס רעדט זיך דאָ וועגען אַ 70 יעהריגען „קאַוואַליער", פונדעסטוועגען איז דאָ אַ טרייסט, אַז פ'זעהט בזמן הזה פאַרהאַן בעלנים אויף נדן-לאָזע מיידלעך...

דער העלד פון דער געשיכטע איז אַ יוד אַ בן שבעים. פון וועמען דאָס אשת חיל איז הלכה לעולמה, און געבליבען איז ער איינזאַם, אָהן אַ פריינד און אָהן אַ גואל.

און זיצענדיג אַזוי בייגאַכט ביי זיך אין שטוב ביים פענסטער, וואו די לבנה-שטראַהלען האָבען צו איהם פריינדליך צוגעווינקען, האָט זיך ביי אונזער העלד דערוועקט „ראָמאַנטישע געפיהלען", אַ שטראָם פון לעבען האָט זיך צוגאָסען איבער זיין האַלב איינגעבויגענעם קערפּער, און דערמאָנענדיג זיך, אַז שלמה המלך האָט געזאָגט — „שמח בחור בילדותך", האָט ער בעשלאָסען — „חתונה האָבען און מאַכען אַ לעבען"...

אַוועק זוכען אַ כלה...

דאָס איז געווען דאָנערשטאָג פאַרמיטאָג, נאָכ'ן פרישטיק האָט זיך אונזער „יונגערמאַנטשיק" אָנגעטאָן זיינע שבת'ריגע בגדים, פערקעמט זיך דאָס שיטערע גרויע בערדעל, און אַריינקוקענדיג אין פערשמאָלצענעם אָפּגעבליאַקירט שפּיגעלע האָט אַ זאָג געטאָן:

- נישטקשה, אַזאַ מאַנספּערשוין מיט טויזענד זל. מזומן וועט נאָך אויסנעמען אַ מיידעל, און דוקא אַ געזונטע, אַ פולע און וועט נאָך מיט איהר פערברענגען אַ זיס, אַ יודיש לעבען".

געזוכט און געפונען.

גענאַנגען איז ער אויף דער רייטשול אַוועק, ווייל ער האָט זיך דערמאָנט, אַז מיט עטליכע וואָכען צוריק, האָט ער געקויפט פיש לכבוד שבת ביי זיינס אַ בעקאַנטען, אַ דאָרפישער יוד, וועלכער איז אַן אַלמן, אָבער גאָט האָט איהם געבענשט מיט עטליכע טעכטער, נאָר גוטע סחורה

-- ווען השי"ת העלפט מיר — האָט ער זיך געטראַכט, און מיר געלינגט חתונה צו האָבען מיט איינע פון די טעכטער, וואָלט איך געווען פערזיכערט מיט עולם הזה...

פערזונקען אין אַזעלכע רעיונות איז ער געקומען אויפ'ן פיש-מאַרק, וואו צו זיינע גרויסע וואונדער, האָט ער דערזעהן ווי זיין „סימפּאַטיע" שטעהט ביי אַ קוישעל פיש, נעבען איהר טאַטער, זיין דאָרפישער ידיד. – שטאַרק איבעראַשט איז ער מיט אַ תפלה אויף די ליפּען צו זיי צוגעגאַנגען.

— אַה! וואָס מאַכט איהר? שוין לאַנג נישט געקויפט ביי מיר קיין פיש — בעגעגענט דער דאָרפישער פישער דעם כלה-זוכער...

— יאָ, באמת טאַקע אַזוי, ברומט אונטער דער אַלטער, אָבער -- וואָס וועסטו שוין אינגאַנצען האָבען – זאָגט ער, אַז כ'וועל ביי דיר קויפען אַ פיטעל, הערסטו, ווען דו זאָלסט נור וועלען וואָלסטו מעהר ריוח געהאַט, ווי פון פערקויפען 10 אַזעלכע קוישלעך פיש...

— וואָס רעדסטו מיין טייערער פריינד -- האָט דער דאָרפס-יוד מיט גרויס

פעלקער. ווער זיך אליין עקלהאפס! א רינג נאך א רינג צורייס דיינע קייטען און באפריי זיך פון דיין קנעכטשאפט.

ווען דו נישט ווילסט, דאמאלס ווערט א קאלטער און גרויזאמער טויט דיין גורל זיין.

אפגעזאגט און.. אויפגעפלויגען.

איז דאס נישט א לעגענדע.

וואס איז אזוינס לעגענדע?

„לעגענדע איז די מוזיק פון דער געשיכטע“, די מוזיק וועלכע קלינגט אויך דאמאלס, ווען ס'איז שוין אנטשוויגען געווארען דער אפקלאנג פון די געשעענישען. נאר ס'זענען פאראן אזוינע געשעהענישען, וועלכע זענען צונויפגעוועבט געווארען פון די זיידענסטע פעדעמלעך פון דער לעגענדע און קלינגען פון ערשטען מאמענט מיט איבערמענטשלעכער גבורה און געטלעכער חכמה. און אזוי קלינגען זיי אין די יאהר-טויזענדער.

אזא געשעהניש איז די ערשיינונג פון ד"ר הערצל צו אונזער פאלק.

* * *

דאס פאלק האט געוואלט און האט זיין פלאץ צווישען אלע פעלקער פערנומען.

טריי איז דער פאלק געבליבען דער תורה פון מנהיג אבער אויך איהם אליין. דורכ'ן מויל פון זיין טרייעם נושא כלים, האט מען איהם אויף זיין קבר פייערלעך געשוואוירען און דאס פאלק „וועלכער האט קיינמאהל קיינעם נישט פארראטען“ האט זיין שבועה הייליג געהאלטען.

אין אלע שווערע צייטען אין „יאהרען פון נויט און פיין“ האט דאס פאלק ארויסגעטראגען אומבעפלעקט דעם זכרון פון מנהיג דעם „רואה“ נישט ווייט איז די צייט, און א"י וועט שטעהן אין גלאנץ פון פראכט.

פערגעסען וועלען ווערען די שווערע צייטען.

נאר אומפארגעסען וועט בלייבען דער זכרון פון מנהיג, ארומגערינגעלט מיט א קראנץ פון לעגענדעס וועט ער צוזאמען מיט זיין פאלק טיילען די אומשטערבלעכקייט, און אזוי וועט ער אוועקגעהן אין דער אייביגקייט.

א. לעוויט.

דער אבגענארטער „חתן“

(ענדע פון 4-טער עמוד)

נייגיריג געזאגט, — פערדינסט! אדרבה, כ'דארף געהאלפען צו ווערען, כ'האב עטליכע בזגרת'ן, זאג מיר נור גוטער ברודער, ביי וואס קען איך פערדינען א גרעסערע סומע?

— הם, – טראכט ביי זיך דער „חתן“ דאס פייגעלע וועט שוין זיין מיין, און וועלענדיג „אנציהען“ זיין גוטען פריינד האט ער איהם א וויז געטון א פעקעל געלד — אט זעהסט, ווען דו וועסט מסכים זיין הערויף וואס איך וויל, וועט דאס געלד זיין דיין...

— טי אזוי? פרעגט דערשראקען דער דארפס-יוד.

— וני אזוי? גיב מיר דיין מיטעלסטע טאכטער פאר א כלה..

דערהערענדיג, צו וואס דער אלטער האט חשק, האט א וויש געטון זיינע וואנסעס, און מצשה סוחר א זאג געטון: דאס געשעפט איז צו מאכען, נור כ'מוז נאך א שמועס טון מיט מיין טאכטער איהר געבען צו פערשטעהן, אז זי קען זיין גליקליך ווי די פוילישע מלכה..

— נאך מעהר — שלאגט איהם איבער דער פון פרייד-שטראלענדער „חתן“.

— טאקע אמת, — רעדט ווייטער דער רויטער דארפישער פישער. קומט צו מיר אין עטליכע טעג ארום נאך תשובה.

נאך דעם קורצען דיאלאג, האבען זיך ביידע געזעגענט, צופרידענדיג זיך בקרוב צו פרייען אויף דער חתונה...

געגעבען האנד-געלד.

מיט עטליכע טעג שפעטער, ס'איז געווען אויפ'ן צווייטען דאנערשטאג און דער דארפ'ס-יוד איז, ווי זיין שטייגער אלע וואך, געקומען מיט פיש אויפ'ן יאריד, איז אונזער העלד געקומען נאך תשובה און זיך דערוויסט, אז זיינע האפנונגען האבען שאנסען פערווירקליכט צו ווערען. דעם מיידעל'ס פאטער האט איהם מודיע געווען, אז „דאס עסק האט א גאנג, כאטש זי שעמט זיך נאך א ביסעל חתונה צו האבען... נור אז איך וועל איהר ווייזען – זאגט ער, א ביסעל „מאטניא“, פאר וואס זי וועט זיך קויפען א קלייד מיט אנדערע שמאכנעס, וועט זי אבער זאגען — יא“.

דערהערענדיג אזעלכע אונערוואר-טעטע דבורים, איז דער 70 יעהריגער אויפגעשפרונגען ווי דורך אן עלעקטרישען שטראם, און ארויסכאפענדיג 600 זלאטעס האט ער דערלאנגט דעם מיידעל'ס פאטער, זאגענדיג:

„נא דיר דערווייל 600 זל. זאל דיין טאכטער זיך קויפען, וואס זי וויל. און די איבעריגע 400 זל. וועל איך צוגעבען פאר דער חתונה“...

דער פאטער בעקומענדיג פלוצים אזא מנה יפה, האט אליין נישט געגלויבט, אויב דאס איז א ווירקליכקייט, אדער דאס זעהט ער אין א חלום און ווען ער האט זיך איבערצייגט. אז ער האט מזומן אין דער האנד, האט ער זיך שטארק צולאכט, זאגענדיג:

„אוי שטיק פרייער מיינע א טאכטער וועל איך דיר געבען, כי כי, כי...

טעג מיט ספקות...

פון מאמענט אן, ווען דער אלטער האט געגעבען דאס „האנד-געלד“ פאר דיין „בעשערטע“ איז ער געווארען אינגאנצען צוטראגען, מען טאג צו טאג האט ער ערווארטערט די ידיעה — „ער זאל קומען אויף „תנאים“. נור ווען ס'זענען אדורך עטליכע טעג און ער האט נאך קיין „איינלאדונג“ נישט בעקומען. איז דער „חתן“ געווארען אומרוהיג און ספקות'דיגע געדאנקען האבען אנגעהויבען ענבערן אין זיין מח: — און א יאוש פראגע האט זיך ביי איהם ארייננגע'גנב'עט: — בין איך נישט געפאלען א קרבן פאר מיין לייכטזיניגקייט? — אפשר בין איך געווארען אפגענארט?

און טראכטענדיג אזוי איבער זיין גורל, איז איהם איינגעפאלען א געדאנק, ער וועט זיך ווענדען צום מהותנס א שוועגערין, וועלכע וואוינט דא אין ראדאם, איהר דערצעהלען זיין ביטערע הארץ, ווי אזוי איהר שוואגער, דער פישער האט ביי איהם צוגענומען 600 זל. און ער גיט איהם נישט די צוגעזאגטע מיטעלסטע טאכטער...

די שוועגערינס „עצה“...

די צווייטע שטוב, וואו דעם פישערס שוועגערין וואוינט, איז העל בעלויכטען. איבערן אן זיצט דער אלטער „כלה-וכער“ און דערצעהלט פאר די שטוב מענשען די געשעהעניש פון זיין אפמאך מיט איהר שוואגער, וועמען ער האט מסלק געווען 600 גילדען פאר די מיטעלסטע טאכטער און דערווייל אין קול ואין עונה. — נישט דאס געלד און נישט די טאכטער...

די שוועגערין, בעקענענדיג זיך מיטן צער פון דעם „בחור“, האט זעהר „בעדויערט“ וואס זי האט ביז היינט פון דעם גארנישט געוואוסט. און פול מיט „רחמנות“ האט זי דעם אלטען „נצרייסט“ און איהם געגעבען פאלגענדע „גוטע עצה“

— זארגט אייך נישט פעטערשי — האט זי צו איהם געזאגט—דאס מיידעל וועט איהר מקדש זיין כדת משה וישראל... כ'זאג אייך צו, אז נאך דעם קומענדיגען שבת-צו-נאכט וועט מיט מזל זיין די תנאים, נור איין קלייניגקייט פערלאנג איך פון אייך, בארגט זשע מיר די 400 גילדען, קיין פראצענט וועל איך אייך נישט געבען, דערפאר וועל איך אבער דער „טובה“ צונויפפיהרען דעם פאסענדען שידוך צווישען אייך און מיין שוואגערס טאכטער...

„אז מ'הענגט ביים קאפ, הענגט מען ביי די פיס“...

די „גוטע עצה“ האט ביים „חתן“ נישט שטארק נושא חן געווען. ער האט זיך דערמאנט אינם פאלקס-ווערטעל: „אז ס'בריט זיך אויפן הייסען, בלאזט מען אויפן קאלטען“. נור וואס האט ער געבען געקענט טוהן?-זעקס הונדערט זל. האט ער שוין איינגעצאהלט און יעצט פערזיכערט מען איהם, אז פאר דער „הלואה“ וועט ער האבען די „סימפאטיע“ טאר ער זיך דאך נישט אפזאגען, האט ער טאקע נישט לאנג געטראכט, דערלאנגט די שוועגערין 400 זל. אויף וועלכע ער האט בעקומען „גאראנטירטע וועקסלען“ און א וואריעמע ברכה, ס'זאל זיין מיט מזל און בקרוב זיך משמח צו זיין אויף די תנאים.

מ'גרייט זיך אויף תנאים.

מיט הארץ-קלאפעניש האט דער אלטער געציילט די טעג פון דער וואך. ענדליך האט ער זיך שוין דערווארט ביז דאנערשטאג, ווען ער איז געגאנגען צו דער שוועסטער, געוואויר ווערען – וואס מ'הערט מכח די תנאים וואס זאלען „בעשטימט“ זיין שבת-צו-נאכטס..

די שוועסטער האט דעם „צוקונפטיגען מאן“ פון איהר ניכטע מקבל פנים געווען זעהר פריינדליך, און דערלאנגענדיג איהם א פיינעם כיבוד, האט זי איהם דערציילט פאלגענדעס:

הערט זשע אויס-האט זי צו איהם געזאגט,—איהר ווייסט דאך, אז דער שוואגער מיינער איז נישט קיין בערמעגליכער, קען ער א חוץ פיש נישט אנגרייטען אויף די תנאים, לכן, אויב איהר וועט צוגעבען א סומע פון 40 זלאטעס, וועט געפראוועט ווערען א תנאים מיטן קנאק...

וואס — האט דער אלטער איבערראשענד אויסגעשריגען – עס פעלט 40 זל.? נאט אייך, קויפט, – מאכט — בראטען, פלייש, נאר נישט ושאלפעווען, נישט קשה, די מאד וועט פון מיר בעקומען א גרויסארטיג חתימה-געלד...

די שוועגערין האט מיט אן ערנסטע מינע צוגענומען די 40 זלאטעס, נאכאמאל געוואונשען „ס'זאל טאקע זיין

וואס הערט זיך אין ראדאם.

סוחרים, פערזארגט אייך מיט צענניקעס,

ווי דער סוחרים-פעראיין מאכט בעקאנט, דארפען אלע סוחרים האבען צענניקעס, אין אנדערשטען פאל דראהט זיי א שטראף.

צעניקעס ווערען ארויסגעגעבען אין סעקרעטאריאט פון סוחרים-פעראיין. אין די אמט-שעה'ען.

מען דערמאנט דעם עולם מיט „זאליטשקעס" אויפן יאהר 1926

היינטיגע וואך האט דער היגער שטייער-אמט אנגעהויבען פונאנדערשיקען צו אלע שטייער-צאהלער „פשיפאמניעניעס" וועגען איינצאהלען געוויסע סכומים פארן אומזאץ-שטייער פון לויפענדען יאהר 1926. דאס היינטיגע יאהר וועט זיך אלזא אונטערשיידען פון אלע צאהלונגס-יאהרען דערמיט, וואס אנשטאט די פריהעריגע יאהרען פלעגען די שאצונגס-קאמיסיעס פריהער פעסטשטעלען די גרויס פון יעדען אומזאץ, וואס יעדער סוחר, אדער בעל מלאכה פלעגט מאכען אין משך פון יעדען האלבען יאהר און אויף דעם סמך זיי ענדגילטיג בעשטייערען — איז אנשטאט דעם פון לאנג שוין איינגעפיהרטען סיסטעם, וועט היינטיגעס יאהר אריינגעטראגען ווערן נייע רעפארמען ביים רעאליזירען די איינמאהנונגען פון אומזאץ שטייער. קודם כל ווערען די שטייער-צאהלער, אויפגעפאדערט דורך די ספעציעלע דערמאנונגס-צעטלען („פשיפאמניעניעס") איינצוצאהלען דעם אומזאץ-שטייער פערהעלטניסמעסיג, לויט דער גרויס פון פאריגעס יאהר און 4 גלייך איינגעטיילטע ראטעס. יעדער קווארטאל איין ראטע. דאס אלץ וועט אבער איינגעצאהלט אלס קאנטא אויפן אומזאץ-שטייער און איז נאך ענדגילטיג נישט פעסגעשטעלט. די שאצונג'ס קאמיסיעס וועלען זיך דערנאך ערשט צונויפקומען און אויסמעסטען די שטייער מעגליכקייטען פון יעדען צאהלער.

דער עולם האט נאך צו ערלעדיגען די „נאקאזען פלאטניטשעס" פאר'ן אומזאץ פון צווייטען האלבען יאהר פון 1925 און שוין זשע ברויך מען זארגן וועגען די „זאליטשקעס" אויפן יאהר 1926.

די זומער-קאלאניע פון „טאז" אין גארבאטקע.

זונטאג, דעם 11 ליפיעץ פאהרט אב קיין גארבאטקע אין דער זומער-קאלאניע פון ראדאמער „טאז" די 2-טע גרופע שול-קינדער.

די צאהל ערטער איז בעגרעניצט.

איינשרייבען די קינדער קאן מען נאך ביים ה' ד"ר פאפראק, לובלינער 58. יעדען טאג פון 5 ביז 6 אווענד.

* * *

פאריגען דאנערשטאג, דעם 6 | 17. איז אין ראדאם פארגעקומען א בלי-מעל-פערקויף פאר די זומער-קאלאניע פון „טאז" פאר ארימע קינדער אין גארבאטקע. דער „איינקומסט האט בעטראפען 328 זל. 17 גר.

די פערוואלטונג פון ראדאמער „טאז" דריקט אויס איהר טיעפסטען דאנק אלע געעהרטע אנטיילנעמערינ'ס און אנטיילנעמער אין דער פערקויף-אקציע פון דעם בלימעל, פאר זייער אינטענסיווער ארבייט, און אויך דער ראדאמער בעפעלקערונג פאר איהר אפפערווילליגקייט.

וויפיל וועט מען צאהלען דירה-געלד פון 1. יולי?

(—) פון 1—טען יולי ענדערט זיך דער טאריף פון דירה-געלד. פאר 1 רובל פון פאר מלחמה'דיגען דירה-געלד וועט מען פון 1-טען יולי דארפען צאהלען:

1) פאר 1 שטוב, אדער א שטוב מיט א קוך ווערט דאס דירה-געלד נישט געהעכערט, 2) וואוינונגען פון 2 אדער 3 צימערען האנדעלס-לאקאלען און אונטערנעהמונגען, וואס האבען פאטענטען פון 4-טער קאטעגאריע, ווי אויך האנדווערקער, וואס האבען פאטענטען פון 8-טער קאטעגאריע—פאר 1 רובל 1 זל. 69 גראשען. 3) וואוינונגען פון 4—6 צימערען און האנדווערקער מיט פאטענטען פון 7-טער קאטעגאריע. שולען, קאאפעראטיווען א. אז. וו. פאר 1 רובל — 1 זל. מיט 73 גראשען. 4) וואוינונגען פון 7 צימער, און געוועלבער און אינדוסטריע-לאקאלען, וואס זייער דירה-געלד שטייגט נישט איבער 600 רובל — דארפען צאהלען פאר 1 רובל 1 זל. 99 גראשען.

„שוויאדטשעניעס" דארף מען צאהלען אין דעם קווארטאל אזוי ווי אין פריהערדיגען קווארטאל. איין שטוביגע וואוינונגען דארפען נאר בעצאהלען פאר וואסער און פאר ארויספיהרען אונריינליכקייטען.

קעלצער וואיעוואדא זאל ווערען בעשטימט אלס לאדזער וואיעוואדא.

(וו) ווי מיר ווערען גצוואויר, האלט מען אין די אדמיניסטראציע-קרייזען, אז אויפ'ן אמט פון לאדזער וואיעוואדא זאל בעשטימט ווערען דער קעלצער וואיעוואדא מאנטויפעל.

די מאסגעבענדע ספערען געהען ארויס פון שטאנדפונקט, אז די קעלצער וואיעוואדזטווא, וואס גרעניצט זיך מיט דער לאדזער, האט געמיינזאמע אינטערעסען מיט דער לעצטער, וויל צו דער קעלצער וואיעוואדזטווא געהערען די ארבייטער-צענטרען. ווי די דאמבראווער קויהלען-גרובען.

די קאנדידאטור פון לאדזער וויצע-וואיעוואדא לישקאווסקי איז געווארען נישט אקטועל, ווייל די ארבייטער-פארטייען זענען געגען איהם. דער איינציגער ערנסטער קאנדידאט איז דער קעלצער וואיעוואדא מאנטויפעל.

מארעווסקי'ס רעפעראטען אין ראדאם.

פאריגען שבת און זונטאג, איז דער בעריהמטער ביהנע-קינסטלער, אברהם מארעווסקי, אויפגעטרעטען אין טעאטער „ראזמאיטאשטשי" מיט צוויי רעפעראטען אויף די טהעמעס: „וועגען דער מאדערנער יודישער דראמאטורגיע" און „טעאטער און יודען".

ביידע רעפעראטען האבען זיך אויסגעצייכענט מיט א רייכן אינהאלט און מיט ברייטע האריזאנטאלע בעגריפען וועגען טעאטער-קונסט און שוישפילער-קונסט.

אויפ'ן ערשטען רעפעראט האט אברהם מארעווסקי רעציטירט דעם גאנצען 1-טען און 3-טען אקט פון אלטער קאציזנע'ס „דוכיס", און אויפ'ן צווייטען רעפעראט א טייל פון אנסקי'ס „דבוק", „האמלעט" שעקספיר'ס און „דער הענדלער" פון אברהם רייזען, וועלכע האבען פערשאפען די צוהערער א גייסטיגען גענוס.

אויפ'ן לעצטען רעפעראט האט ה' מארעווסקי שטארק אטאקירט די פראפעסיאנעלע „קונסט-טרעגער", און זיך בעקלאגט אויפ'ן אינטערגאנג פון יודישען טעאטער.

ביידע רעפעראטען האבען געמאכט א שטארקען איינדרוק אויף די צוהערער, וועלכע האבען בעשאנקען דעם גייסטרייכען רעדנער מיט רוישיגע אפלאדיסמענטען.

ס'איז נאר צו בעדויערען, וואס אין טעאטער „ראזמאיטאשטשי" זענען ביידע מאל די בענק געוועזן שיטער בעזעצט, און די אודיטאריע איז בעשטאנען פון א קליינעם קרייז צוהערער, וואס האבען א חוש פאר א בעסער יודיש ווארט.

דאס ריכטיגע פון גאט" און שוין מעשה מחותנתטע האט זי אנגעזאגט דעם „חתן" ער זאל קומען צו איהר א שעה נאך הבדלה, וועלען זיי צוזאמען געהן אויף די תנאים...

א „חתונה אהן כלי זמרים"...

קוים זיך דערוואוס ס'זאלען זיך בעוויזען אויפ'ן הימעל 3 שטערן, האט דער אלטער אפגעדאווענט מעריב, געמאכט הבדלה, און זיך גענומען מכין זיין אויף די תנאים. א חוץ די בגדי שבת האט ער אויך בענייט א שנייוויסען-קאלנער, אזוי אז אריינקוקענדיג אין שפיגעל, האט ער זעלבסט נישט געגלויבט אויב „ס'איז דער זעלבער", און קושענדיג די מזוזה איז ער מיט'ן „רעכטען פוס" געגאנגען אויף די תנאים.

אריינקומענדיג אינ'ם הויף, וואו די כלה'ס מומע וואוינט. האט איהם אנגעהויבען שווינדלען פאר די אויגען. הא? — האט ער זיך גע'חידוש'ט, גאר פינסטער? — וואו זענען די מחותנים?... וואו איז מיין געלד?—גיעטס מיר מיין געלד... שווינדלער!.. —

— — — — — — — — — —

אויף די געשרייען זענען זיך צונויפגעקומען שכנים און מענשען פון דער גאס, פאר וועלכע דער אפגענארטער חתן האט דערצעהלט וואס מיט איהם האט פאסירט...

די ווייסע חברה'ניקעס, אויסהערענדיג די מעשה, האבען דעם אלטען געמאכט א קאצען-מוזיק, און האבען איהם בעגלייט מיט גרויס פאראד ביז א היים, וואו ער איז אנידערגעפאלען אויפ'ן בעט, און נאס געמאכט די קישענס מיט טרערען...

ביוראָ פאר פּאַדאַניעס און אַלערליי ביטעס אין ראַדאָם

„אינדעקס“ „INDEX“

רינעק 14 אָדער וואָעל 20 איז הויף

ערלעדיגט רעקורסען וועגען אַלערליי שטייערען, וועקסעל-חובות, וואָהנונג׳ס-אנגעלעגענהייטען, אַדראַטשעניעס, קאָנטראַקטען, איבערזעצונגען, ווי אויך איבערזעצונגען אויף שרייב-מאַשינען, ערלעדיגט גיצליך און געוויסענהאפט.

מיט אכטונג: י. מיעגדזיגורסקי עט ספּולקא.

פון יודישען ספּאָרט-לעבען אין ראַדאָם.

(ש) אויף דער לעצטער אלגעמיינער פערזאמלונג פון היגען ספּאָרט-פעראיין „בר-כוכבא“ איז אויסגעוועהלט געוואָרען א נייע פערוואלטונג, אין וועלכע עס געהען איין די ה״ה: דוד פרענקעל, העגריק אַנשער, שלמה כוואָס, אברהם מעלכיאָר, יעקב לאַנדאָו, זילבערשטיין.

די נייע פערוואלטונג איז באלד צוגעטרעטען צו א ענערגישער רעאָרגאניזירונג פון דער גאנצער טעטינקייט פון פעראיין, כדי אָוועקצושטעלען איהם אויף א געהעריגע הויך.

* * *

לעצטענס איז צו בעמערקען א לעבהאפטע טענדענץ ביי דער פוטבאָל-מאַנשאַפט „בר—כוכבא“, וועלכע בעמיהט זיך זעהר שטאַרק אויפצוהויבען צו דער מדרגה פון קלאַס „ב“. דאָס קאָן בעווייזען דער פאַקט, וואָס אויף די 6 געשפּילטע מייסטערשאַפטס-מעטשען האט זי 5 געזיגט און פון איינעם אָרויס רעמי.

אזוי נאך איז „בר-כוכבא“ געלונגען צו בעקומען מייסטערשאפט פון קלאַס „צ“ אין דער ערשטער גרופּע. אריינצוטרעטען אין קלאַס „ב“ ברויך „בר-כוכבא“ נאך שפּילען א מעטש מיט דער מייסטערשאפט׳ס-מאנשאפט פון קלאַס „צ“ פון ווארשאָ.

ר. ק. ס, 2 — מכבי 2:3 (0:3)

פאריגען דינסטאג האבען די אויבענדערמאָנטע מאנשאפטען געשפּילט א מעטש וועגען מייסטערשאפט פון קלאַס „צ“. געזיגט האט ר. ק. ס. 2 מיט 3 געגען 2.

* * *

אין דער מייסטערשאפט׳ס טאבעלע פון קלאַס „צ“, האט אזוי ארום „בר-כוכבא“ בעקומען 11 פונקטען, „מכבי“ 4 פונקטען, „השחר“ 2 פונקטען און „חשמונאי“ 1 פונקט.

היט די קינדער!

א געוויסע היגע פאמיליע איז פאַריגע וואך ארויסגעפאָהרען אויף דאטשע קיין גאָרבאַטקע. זייענדיג דארט איינע טעג איז די זעלבע פאמיליע געגאנגען מיט איהר קינד, אַ יונגעלע שפּאַצירען אין דאָרטיגען וואלד. נאכ׳ן אומקעהרען זיך פון שפּאציר האט דאס קינד זיך אַנגעהויבען צופיהלען זעהר שלעכט אָזוי, אז עס איז אויף צומאָרגענס געשטאָרבען.

ווי מענשען זאָגען, זאל די סבה פונ׳ם קינד׳ס פלוצלינגדיגען טוידט זיין דאס, וואס בשעת דעם שפּאציר אין וואלד האט דאס קינד געזאָלט, אונטער די עלטערענס וויסען, אראבשלינגען ווילדע שוואמע, אדער אנדערע ווילדע גרעזער, וועלכע האבען עס געזאָלט פער׳סמ׳ען.

עלטערען דארפען יעדענפאלס אויפאַכט האבען איבער זייערע קינדער. בעזונדערס ווען מען געפינט זיך מיט זיי אין אונבעקאנטע געגענדען.

רעגיסטראציע פון אידישע אינוואַלידען.

אלע אידישע אינוואַלידען, אלמנות און מלחמה-יתומים, וועלכע וואוינען אין ראדאם, דארפען זיך רעגיסטרירען אין דער קאנצעלאריע פון דער קהלה. —

די רעגיסטראציע וועט דויערען ביז׳ן 10 ל. ח. –

כ׳ תמוז - פייערונגען.

פרייטאג, כ׳ תמוז דעם 2/7 אום 10 א זייגער פריה, צום 22-טען יאָהרצייט׳ס-טאג נאכ׳ן פיהרער און שעפער פון ציוניזם ד״ר בנימין זאב הערצל ז״ל. וועט אין דער גרויסער שטאדטישער שוהל פארקומען א פייערליכע הזכרה מיט דער בעטייליגונג פון אלע ארטיגע ציונ. אָרגאניזאציעס, יוגענד-פעראייגען, שולען און חדרים. די יודישע געזעלשאפט ווערט געבעטען צו קומען מאסענווייז.

* * *

זונטאג, כ״ב תמוז 6 א זייגער אָוונד וועט אין לאקאל פון יודישען האנדווערקער-קלוב (וואלאווא 59) לכבוד דעם אנדענקען פון שעפער און בעגרינדער פון ציוניזם—ד״ר בנימין זאב הערצל ז״ל פארקומען אַ טרויער אקאדעמיע. אין דער אקאַדעמיע וועלען אנטייל נעמען, פארשטעהער פון אלע אָרטיגע ציונ. ארגאניזאציעס, וועלכע וועלען ארויסטרעטען מיט רעפעראטען, אָרקעסטער און 2 כאָרען. אלע סימפאטיקער און פערעהרער פון אונפערגעסליכען מנהיג ד״ר הערצל ז״ל ווערען געבעטען צו קומען. –

איינגאנג אויף דער אָקאַדעמיע 30 גראשען.

הנחות פאָר סוחרים ביים שרייבען רעקורסען און ביטעס.

די ביטע-ביורא „אינדעקס“ רינעק 14. וועלכע ע-לעדיגט אַלערליי ביטעס אין אלע רעגירונג׳ס-אַמטען, ערטיילט געוויסע הנחות ביים שרייבען רעקורסען און פערשידענע פאדאניעס פאר סוחרים. די ביורא געפינט זיך אונטער די לייטונג פון ה׳ מיענדזיגורסקי.

זעלבסטמאָרד

עהרנעכטען, מיטוואָך, האָט א היגער געוויסער יונגערמאַן ל. גדינצוויג (קאָזשעניצער גאַס) מיט׳ן צוועק צו בעגעהן זעלבסטמאָרד איינגעטרינקען אַ גרעסערע דאָזע עסיג-עסענץ. דער דאָזיגער פערצווייפעלטער שריט איז בעצייטענס בעמערקט געוואָרען דורך זייטיגע מענשען, וועלכע האָבען דעם זעלבסטמערדער תיכף אריבערגעפיהרט אין קראַנקען-קאסע, וואו ד״ר קעלערסקראַאוז האָט איהם ערטיילט די ערשטע מעדיצינישע הילף. פון דער קראנקען-קאַסע האָט מען איהם אין אַ זעהר ערנסטע לאַגע איבערגעפיהרט אָהיים צו זיינע עלטערען אויף רינעק 7.

די סבה פון זעלבסטמאָרד זאל זיין ווי מען זאָגט, צוליב א כלה.

האַנד-אַרבייט-אויסשטעלונג אין גימנאזיום „פשיאַטשול וויעדזי“.

אין פרויען גימנאזיום „פשיאַטשול וויעדזי“ מאריאצקע 4, קומט שוין די צווייטע וואָך פאר א אויסשטעלונג פון פערשידענע האנד-ארבייטען, אויסגעפיהרט פון די שילער און שילערינס. אויף דער אויסשטעלונג געפינען זיך אַיך הערליכע שניצלעריי אויסאַרבייטונגען, וועלכע בעווייזען אויף בעזונדערע פעהינקייטען מצד די שילער, אויף דעם דאזיגען געביעט. דער ספּעציעלער טהייל האנד-ארבייט ווערט אָנגעפיהרט פון פראָפ. זיגנער, וועלכער רעכענט זיך אלס גרויסער מושלם אין אַזעלכע זאכען, ווי האנד-מייסטערשאפט. ס׳איז זעהר וואונשענסווערטה די יודישע בעפעלקערונג זאָל אין וואס א גרעסערער צאָהל בעזוכען די אינטערעסאנטע אויסשטעלונג פון די דערמאָנטע יודישע שילער און שילערינס, וועלכע צייכענען זיך אויס, א חוץ די שול-למודים, אויך מיט פראדוקטיווער פראקטישער און טיילווייז קינסטלערישאפענדער ארבייט.

אויסבעסערונגען

אין נאָטיץ פון פאָריגען נומער, וועגען די מאטורעס אין די פוילישע שולען, איז אריינגעפאלען אַ טעות, אַנשטאט קאָלאָיונא דאַרף זיין קאָצוּונא.

* * *

אין דעמזעלבען נומער אין אַרטיקעל „ווער ווסמען געגארט אָב“ איז דורך אַ פערדריסליכען פערזעהן אריינגעפאַלען אַ טעות, נעמליך, אַנשטאָט: „ותביא הארץ אותם – דאַרף שטעהן – „ותקיא הארץ אותם“.

* * *

אין היינטיגען נומער אין ארטיקעל „דאָקטוירים-שטרייק אין דער קראנקען-קאָסע“ אויפ׳ן דריטען עמוד ערשטע קאָלומנע, 22-טע שורה, דאַרף זיין אנשטאט „אומגעהר“ — „אומקעהר“.

קעלצער אבטיילונג.

גענוג שוין צו בלייבען פאסיוו!

נאך א שטורמישער אינטענסיווער געזעלשאפטליכער טעטיגקייט זענען מיר ווידער אריינגעפאלען אין א סטאדיום פון פאסיוויטעט און אפאטיע. מען זעהט מעהר נישט די פעראינטערעסירונג מיט יעדער מין געזעלשאפטליכער, קולטורעלער און פאליטישער ארבייט. מען הערט נישט וועגען א דראנג צו נאציאנאלער, פאליטישער בעוועגונג, נאר אומעטום איז אזא מיעדקייט און אפגעשטאנענקייט, אזא גרויקייט און גלייכגילטיגקייט אויף אלע געביעטען.

עס איז א ערשיינונג, אויף וועלכע עס ווערט איבעראל אנגעוויזען אלס פועל יוצא פון דעם צו גרויסען סכום איבערלעבונגען, וואס מיר האבען דורכגעמאכט פאר די לעצטע 8 יאהר און צוליב דעם צו גרויסען אימפולסיווען און אנגעשטרענגטען געזעלשאפטליכען לעבען, וואס מיר האבען בעוויזען צו דורכפיהרען פאר דער לעצטער צייט. און עס איז גאנץ פערשטענדליך, ווייל צוזאמען מיט די וועלט-געשעהענישען, וואס האבען כסדר געיאגט איינע די צווייטע מיט א ווילדען אימפעט האבען מיט געוואלט אונז אלעמען געשלעפט אין קאן אריין, ווייל די דאזיגע גראנדיעזע וועלט-געשעהענישען זענען געווען פון אזא ארט און אזא מאסשטאב, אז דירעקט, צי אומדירעקט, האבען זיי אנגעריהרט די זיילען, די עמודי־התוך פון גאנצען לעבען און וועזען, סיי פון פרט, סיי פון כלל.

דאס פוילישע יודענטום, האט דערפיהלט די וויכטיגקייט פון די וועלט-געשעהענישען און האט געמוזט אננעמען א שטעלונג צו די נייע בעדינגונגען. עס האט נישט געקענט בלייבען בלויז א צושויער, נאר נעמען א אקטיווען אנטייל און במילא איז יעדער איינציגער פון אונז, אפילו דער יוד פון א גאנץ יאהר, וואס איז בכלל ווייט געווען פון געזעלשאפטליכקייט און פאליטיק, איז וועלענדיג, נישט וועלענדיג אריינגעצויגען געווארען אין אלגעמיינעם געזעלשאפטליכען און פאליטישען שטראם און איז געצוואונגען געווארען זיך אבגעבען מיט געזעלשאפטליכע און פאליטישע פראגען.

אבער ווען עס האבען זיך געענדיגט די אויסערליכע פאקטארען, וועלכע האבען אונז געצווינגען צו א אינשענסיווען געזעלשאפטליכען לעבען, איז אויף דער יודישער גאס ווידער א דערשלאגענקייט, א שטילקייט, און א אויסערגעווענליכע גלייכגילטיגקייט צו אלע אונזערע נאציאנאלע און פאליטישע אספיראציעס, וועלכע טארען אויף קיין איין מינוט נישט פערשוויגען ווערען.

מיט בעדויערונג מוז מען קאנסטאטירען אז פאר דער לעצטער צייט איז ביי אונז אין קעלץ זעהר פיל פערנאכלעסיגט געווארען דאס, וואס האט א שייכות צו נאציאנאלער און קולטורעלע ארבייט. עס ווערט נארנישט געטוהן אין דער קהלה, ווייל די הויפט פראגע דער בודזשעט איז נאך נישט ערלעדיגט. עס שטעהען אב די מענשען, וועלכע האבען א ווילען און קענען שאפען, נאר זיי זענען איינזאם, זיי האבען נישט מיט וועמען צו ארבייטען, דער סך הכל פון זייער אנגעשטרענגטקייט בלייבט א נישטיגער. אויך אויפ'ן פראפעסיאנעלען און עקאנאמישען געביט איז נישט בעסער. נעמט א האנדווערקער פעראיין, וועלכער איז אין קעלץ גוט ארגאניזירט און צעהלט שוין צעהן יאהר עקזיסטענץ און קען נישט דורכפיהרען א אלגעמיינע פערזאמלונג צוליב דעם וואס עס קומען נישט די נויטיגע צאל מיטגלידער. ביי די נאציאנאלע און פארטיישע ארגאניזאציע איז נישט היימליך און די ארבייט ריהרט זיך נישט אויף א האר, ווייל עס פיהלט א קווארום צו יעדער זיצונג. מען מוז דאך זיך אבגעבען א דין וחשבון פאר דער פעראנטווארטליכער ארבייט, וואס מיר נעמען אויף זיך בנוגע אונזערע אויפגאבען און צי איז נישט גלייכער פריער אננעמען מיטלען איידער מיר דערנעהנטערען זיך צו דער צייט, ווען די יודישע געזעלשאפט וועט דארפען ביילייגען א עקזאמען פון פאליטישער רייפקייט? צי דארפען מיר זיך נישט ערנסט אפשטעלען, אז אונזער שוואכקייט, פאסיוויטעט זאל נישט אויסגענוצט ווערען פון די געגנער פון א מאדערן-נאציאנאלען יודענטום און ביז די נאהענטע וואהלען זאלען מיר נישט שטעהן בלייבען פאר א געשעהענעם פאקט. עס וואלט וויכטיג געווען אז אויף די שפאלטען פון אונזער איינציגען יודישען לאקאלען ארגאן זאלען זיך הערען דעם ארויסזאגען אונזערע נאציאנאלע עסקנים.

בן ציון.

יעדע ווירטין דארף וויסען,
אז די מאשטש צו פאדלאגעס.
„JAŚNIEJ SŁOŃCA"
גיט צו די פאדלאגעס, פאסאצקעס און לינאלעאום א שעהנעם און לאנגדויערהאפטיגען גלאנץ, אהן בענוצען זיך מיט בערשטען.
„Jaśniej Słońca"
פערטרעט אייל-פארב, פארבט ווייסע פאדלאגעס אין פערלויף פון א שעה אויף די פארבען:
מאכאניאווע און טינקעל ארזשעכאווע
פרובט און איהר וועט זיך איבערציי גען!
פערקויף אין אלע סקלאד-אפטעטשנעס, זייף און פארב געשעפטען.
Fabryka przetworów techno-chemicznych
„MARY" Warszawa, (Sielce) Zajączkowska 9. Tel. 419 69

פארזיכטיג קעלצער פריילײנס!

(קלײנער פעליעטאן)

אנ'אויפלעבונג איז לעצטענס אריינגעטרעטען אין די געדיכטע רייהען פון קעלצער מין-היפה. עס האט זיך אויפן קעלצער האריזאנט בעוויזען אנ'אמעריקאנער יונגערמאן, וועלכער האט בעשלאסען אויסצוקלויבען זיין לעבענס-בעגלייטערין דוקא אין אונזער שטאדט.

דאס קעלצער ביסעל שדכנים האבען איהם גענומען אין דער ארבייט, גאר ער האט נישט געוואלט פון גאר הערן; ער האט זיך זיין סיסטעם. יעדען פארנאכט לאזט זיך אונזער אמעריקאנער גאסט אויף א שפאציר אין דער בעגלייטונג פון די שדכנים און וויבאלד ער בעמערקט א שעהנעם עקזעמפלאר פון פרויען-געשלעכט, ווייזט ער אן מיט דעם פינגער „אט די געפעלט מיר". די שדכנים צולויפען זיך באלד אין אלע זייטען נאך אינפארמאציעס, צי איז די אויסדערוועהלטע אמאל שוין נישט א כלה, אדער אפשר גאר א... ווייבעל... קורץ און שארף די רשימה פון די געפעלענע אויפן ערשטען בליק האלט שוין ביי עטליכע צענדליגע.

ווי מען שמועסט הויבט שוין אונזער גאסט די טעג אן דעם „רעוואו" ביי יעדער בעזונדער אין דער היים און די עלטערען פון די מול'דינע טעכטער גרייטען צו אויפנאהמעס אויפ'ן אמעריקאנער שטייגער...

דער „אמעריקאנער בעגליקער" האט שוין אויף דער קאנטא רעגולירט דעם רעכנונג אין רעסטאראן, ווייל, ווי ער האט זיך געזאלט אויסדריקען, איז ער שוין פערזארגט מיט מיטאגען אויף דריי חדשים...

נישט איינער כ'לעבען וואלט אויף אזא אופן גערן גענומען אויף זיך די ראלע פון אנ'אמעריקאנער קאנדידאט אויף א חתן. מיט וואס די גאנצע געשיכטע וועט זיך ענדיגען, איז שווער פאראויסצוזאגען (די קעלצער ליצני-הדור זאגען אפילו, אז „אמעריקאנער גליקען" זענען זעהר ענהליך צו „אמעריקאנער הלואות" אלביידע ענדיגען זיך מיט הבטחות) אלענפאלס מוזען מיר זיך ווענדען מיט עטליכע ווערטער צום פאטריאטישען געפיהל פון אונזערע — „אויבגעס" און — „זשאנקעס": געדענקט, אז דאס בענוצען זיך מיט אויסלענדישע ארטיקלען, שטעלט אין געפאהר דאס גלייכגעוויכט פון האנדעלס-בילאנס און דעריבער נידער מיט די אימפארטירטע אויסארבייטונגען, זאל לעבען דער „ווירוב קראיאווי"...

א אייגענער.

וואס הערט זיך אין קעלץ.

זעלבסטמאָרד פון א מיליטאַריסט.

מאָנטאַג אין דער פֿריה, בעת אַלע הויז-מענשען זענען נאָך געשלאָפען, איז דער מיליטאַריסט עדוואַרד שמידט, 20 יאָהר אַלט, וועלכער האָט זיך געפֿונען אויף „אורלאַב" אין דער היים, בעגאַנגען זעלבסטמאָרד דורך שיסען מיט אַ רעוואָלווער אין האַרץ. דער אויסגערופֿענער דאָקטאָר האָט שוין קאָנסטאַטירט דעם טויט. די סבה פֿון זיין אַ סכסוך מיט דער פֿאַמיליע.

א גמילת-חסדים-קאַסע און רעטונגס-קאָמיטעט.

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן באַזוך פֿון פֿאָרשטעהער פֿון צ. צ. ק. אין אונזער שטאָדט, וועלכער האָט פֿערשפּראָכען צו געבען אַזוי פֿיל געלד וויפֿיעל די שטאָדט אַליין וועט געבען, איז דורך דער איניציאַטיווע פֿון ה' י. מ. רייזמאַן גערופֿען געוואָרען אַ פֿערזאַמלונג אין לאָקאַל פֿון דער קהלה דינסטאַג דעם 20/6, אויף וועלכע ס'זענען אדורכגערעדט און אויסגעאַרבייט געוואָרען פֿערשידענע פּלענער. ס'איז געוועהלט געוואָרען אַ ציטווייליגער אָרגאַניזיר-קאָמיטעט פֿון די פּערזאָנען ה"ה: רייזמאַן, ד"ר פֿלעשלער, לעווי, סערוועטניק, בער, א. ב. אייזענבערג און גאָלדוואַסער.

פֿונ'ם פֿעראייניגטען „קרן-קימת" קאָמיטעט.

צוליב די 22-טע יאָהרצייט נאָך אונזער פֿערשטאָרבענעם מנהיג ד"ר טעאָדאָר הערצל ז"ל, וועט דער פֿעראייניגטער „קרן-קימת"—קאָמיטעט, אַזוי ווי יעדעס יאָהר, אויך היי-יאָהר אדורכפֿיהרען די טראַדיציאָנעלע זאַמלונג פֿאַר'ן „יער הערצל" דורך נאָ-לעפֿקע-פֿערקויף א. אז. וו.

ס'איז צו האָפֿען, אַז די אידישע בעפֿעלקערונג וועט זיך זעהר וואַרים אָנרופֿען און שפּענדען מיט אַ יד רחבה פּאַסענדע סומען לטובת דעם אויפֿבוי פֿון ארץ-ישראל.

פֿרייטאָג וועט אין דער שטאָדטישער שוהל פֿאָרקומען אַ הזכרה און שבת-צו-נאַכט און זונטאַג הערצל-אַקאַדעמיעס.

אַ בריעף אין רעדאַקציע.

חשוב ער ה' רעדאַקטאָר!

ערלויבט אין אייער ווערטפֿולער צייטונג אָפּצודרוקען פֿאָלגענדע שורות:

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם נאָטיץ אין לעצטען נומער פֿון „קעלצער ראַדאָמער לעבען" „געשטעלט: אין קאַן דאָס לעבען פֿון אַ יודישע קינפּעטאָרין צוליב די דאָקטוירים-פּאָליטיק". האָבען מיר דעם כבוד אויפֿצוקלערען, אַז דער פֿאַקט איז נישט אינגאַנצען בעלויכטען געוואָרען און ווי אויך די סבות פֿאַרוואָס מיר האָבען נישט געוואָלט צוזאַמען מיטאַרבייטען מיט'ן דאָקטאָר גאָלדשטיין. ווי עס איז בעקאַנט האָט דער היגער דאָקטוירים-פֿערבאַנד אָנגענומען אַ בעשלוס וועגען אויסשליסען פֿון יעדער מין חבר'ישע און געזעלשאַפֿטליכע בעציהונגען די אַלע דאָקטוירים, וועלכע נעמען אַ אַנטייל אין דעם אַמבולאַטאָריום פֿון דער גע"ז. „לינת הצדק", וואו מען נעמט בעצאָהלט פֿאַר בעמייליגען וויזיטען. אין נישט קוקענדיג אויף דעם, ווי אויך אויף די דריימאָליגע שריפֿטליכע וואָרענישען אין די פּוילישע ערצטליכע צייטונגען וועגען דעם, האָט דער ד"ר גאָלדשטיין יאָ די שטעלע אין אמבולאַטאָריום אָנגענומען און זיך נישט גערעכענט מיט'ן בעשלוס, ווי אויך מיט דער פּערזענליכער אינטערווענץ מצד דעם פּאָרזיצענדער פֿון היגען דאָקטוירים-פֿערבאַנד. צוליב דעם נישט עטישען פֿאַקט און אויך צוליב דעם איבערגעדרונגענען בעשלוס איז פֿון אונזער זייט אוממעגליך געווען יעדע מיטאַרבייט מיט'ן ד"ר גאָלדשטיין און מיר וואָרענען אויף ווייטער, אַז קיין שום דאָקטאָר אַ יוד, צי אַ קריסט וועט בלייבען קאָנסעקווענט און וועט נישט בעטייליגען זיך אין קיין שום קאָנסיליום מיט די דאָקטוירים, וועלכע נעמען אַ אַנטייל אין געצאָהלטען אמבולאַטאָריום פֿון דער גע"ז. „לינת הצדק". עס איז נישט געווען קיין סכסוך אויפֿ'ן פּערזענליכען באָדען, נאָר אַ אַלגעמיינער ענין פֿון דעם דאָקטוירים פֿערבאַנד, פֿאַר וועלכע מיר אַלע זענען פֿעראַנטוואָרטליך.

עס איז כדאי צוצוגעבען, אַז קיינער פֿון דער משפּחה האָט זיך צו אונז נישט געווענדעט וועגען הילף און עס איז אויך נישט אמת וועגען די געשרייען, געוואָלדען און וויינען מצד די בני-בית, וועלכע זענען געווען ביי דער קינפּעטאָרין. גלייכצייטיג מעלדען מיר, אַז דער בעשלוס פֿון דעם דאָקטוירים-פֿערבאַנד אין פּוילען, אַבטיילונג אין קעלץ, איז אַקאַ אונז פֿערפֿליכטענד אויף ווייטער. נאָר מיר זענען שטענדיג גרייט צו לייסטען הילף, אַפֿילו אומזיסט, נאָר אָהן שום מיטהילף פֿון די דאָקטוירים, וועלכע אַרבייטען אין דעם אַמבולאַטאָריום פֿון דער גע"ז. „לינת הצדק".

מיט גרויס כבוד

ד"ר ס. זילבערשלאַג
ד"ר י. שאַץ.

געהעכערט די הלואות אין באַנק-לודאָווי פֿון 100 אויף 200 זלאָטעס.

אויף איינע פֿון די לעצטע זיצונגען פֿון דער „באַנק לודאָווי" איז בעשלאָסען געוואָרען צו העכערען די הלואות פֿון 100 ביז 200 זלאָטעס.

אויף דער זעלבער זיצונג זענען אויך געוועהלט געוואָרען 2 דעלעגאַטען אויפֿ'ן קאָאָפּעראַטיווען באַנק-צוזאַמענפֿאָהר, וועלכע איז פֿאָרגעקומען אין וואַרשאַ היינטיגע וואָך די ה"ה: דירעקטאָר ראָזענבערג און יודעל גוטמאַן.

די אויסשטעלונג אין די מיידעל-שולע פֿון פֿרוי רייזמאַן.

די אויסשטעלונג פֿון די שילערינס פֿון די מיידעל-שולע פֿון פֿרוי רייזמאַן, וועלכע איז פֿאָרגעקומען זונטאָג, נישט קוקענדיג אויף די שוואַכע פּובליקירונג מצד די שולע האָט פּשוט אַלעמען איבעראַשט. די אָריגינעלע אַרבייט פֿון די פֿערשידענע געגענשטענדען ווי: היסטאָריע, געאָגראַפֿיע, נאַטור-וויסענשאַפֿט, עטנאָגראַפֿיע א. אז. וו. ווי אויך די דרייסטע ערקלערונגען פֿון די שילערינס פֿאַר יעדען בעזוכער. בעזונדערס האָט געדרינט אַלס בולט'ער פֿאַקט פֿון פּראָגרעס פֿון לערע, ענטוויקלונג און גוטע ערציהונג פֿון די קינדער דורך דעם לערער פּערסאָנאַל בכלל און פֿערוואַלטערין, פֿרוי רייזמאַן בפֿרט. די, פֿאַר שמחה, שטראַהלענדע פּנים'לעך פֿון די קינדער, וואַרפֿענדיג יעדעס מאָהל אַ בליק אויף דעם גרויסען העבּרעאישען אויפֿשריפֿט „העבודה היא חיינו" און אַנדערע פּוילישע אויפֿשריפֿטען, האָט אַריינגעגעבען אין יעדען בעזוכער אַ יראת-הכבוד פֿאַר'ן יונגען קולטור-דור. ס'איז שוין קיין וואונדער נישט, וואָס די אויסשטעלונג אין'ם זונטאָג'דיגען טאָג איז געקרוינט געוואָרען מיט אַזאַ ערפֿאָלג פֿון 900 בעזוכער פֿון פֿערשידענע ספֿערען און פֿונ'ם שול-וויזיטאַטאָר, וועלכער האָט אויסגעדריקט זיין בעוואונדערונג און אַ דאַנק וועלכע די אויסשטעלונג איז פֿערלענגערט געוואָרען אויף נאָך 2 טאָג, שבת און זונטאָג. די אויסשטעלונג איז פֿאַקטיש געווען אַ מייסטערווערק און דאַרפֿט דינען אַלס מוסטער פֿאַר אַנדערע שולען.

מאָנטאַג 10 א זייגער פֿריה איז פֿאָרגעקומען דאָס פֿייערליכע אַרויסגעבען פֿון די „שוויאַדעצטוועס" די אויסצייכנונג-פֿערטיילונג פֿאַר די קינדער און האָט געזעגנט זיך פֿון די שילערינס, וואָס האָבען געענדיגט די שולע, מיט'ן לערער-פּערסאָנאַל און פֿערוואַלטערין. מיט אַ געוויין פֿון פֿרייד האָבען זיך די שילערינס געזעגענט מיט דער שולע און מיט אַ באַזונדערע הערציגקייט אַלס דאַנקבאַרקייט דערלאַנגט דער פֿרוי רייזמאַן פֿערשידענע בוקעטען בלומען, פֿאַר וועלכע די פֿרוי רייזמאַן האָט אין ריהרענדע ווערטער געדאַנקט און געוואונשען ערפֿאָלג אין זייער ווייטערדיגע לעבענס-וועג.

צוליב די גרויסע פֿעראינטערעסירונג מיט דער שולע, ווילען מיר געבען אַ קורצען ביאָגראַפֿישען בעריכט, פֿון איהר ענטשטעהונג ביז'ן היינטיגען טאָג:

די שולע איז געגרינדעט געוואָרען אין יאָהר 1914 אַלס גימנאַזיע, און אין יאָהר 1922, בכדי צו געבען די מעגליכקייט די ברייטע שיכטען פֿון דער אידישער בעפֿעלקערונג צו קענען בילדען זייערע קינדער דורך אַ מינימאַלען אָפּצאָהל — איז זי איבערגעגאַנגען אויף אַ 7 קלאַסיגע פֿאָלק'ס-שולע. אין דער שולע לערנען 300 קינדער, אַ זעהר גרויסע צאָהל קינדער האָבען בעדייטענדע הנחות און 18 לערנען זיך אין גאַנצען בחנם. די שולע פֿערמאָגט זעהר גוטע פּעדאַגאָגישע לערער-קרעפֿטען, און גיט די קינדער אַ גוטע נאַציאָנאַלע ערציהונג, אויסער די פּוילישע געגענשטענדען, לויט'ן מלוכה'שען פּראָגראַם, ווערט אויך געלערענט אין אַ גענוגענדער מאָס די העבּרעאישע שפּראַך. און מ'קאָן ווירקליך זאָגען, אַז די שולע איז ווערט צו פֿערנעמען דעם בכבוד'ריגסטען פּלאַץ צווישען די אידישע פֿאָלקס שולען אין פּוילען. צוליב מאַנגעל אין אָרט, ווילען מיר אין קומענדיגען נומער פֿון אונזער צייטונג פֿערעפֿענטליכען די נעמען פֿון די שילערינס, וואָס האָבען בעקומען אויסצייכנונגען און פֿון די וואָס האָבען אינגאַנצען געענדיגט די שולע.

■■■

דעם אויפריכטיגסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דער פאמיליע
פרענקעל צוליב'ן טוידט פון זייער געליבטער און אונפערגעסליכער מוטער

שפרינצה נ"ע

מרדכי ווייסמאן
עט פאמיליע קאנקוס.

מיר דריקען אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל אונזער חבר
נאטאן און פרוי אקעראיזן
סאלטשטלט
צוליב דעם טוידט פון זייער געליבט פעכטעריל
וואס איז געשטארבען אין עלטער פון דרייטען יאהר פרייטאג דעם 6|25 און דעם זעלבען טאג
צו קבורה געקומען.
יעקב עט פרוי קינצלער
הערמאן עט פרוי מענדעלזאהן.

משתתף אני באבלו הגדול של עסקננו החרוץ יו"ר ההסתדרות הציונית והקהלה
מר יחיאל פרנקל ובאבלה הגדול של משפחתו הכבודה
במית עליהם אמם
הצנועה והישרה בנשים
שפרינצה פרנקל ז"ל
בגאולת ארצנו ותחית שפתנו ינוחמו.
יהודה מילמן.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דער פאמיליע פרענקעל
צוליב דעם פערלוסט פון זייער פיל געשעצטער און קיינמאהל נישט
פערגעסענע
מוטער
שפרינצה נ"ע
ישעיהו גאלדשטיין עט פאמיליע.

Dr. med.
I. KLEINBERGER
b. lekarz **Klinik Wiedeńskich. Specjalista chorób uszu, nosa, gardła i krtani**
Radom, Piłsudskiego 3.

איך בעט ענטשולדיגונג ביים ה'
שמעון הלל געליבטער
פאר דער בעליידיגונג בעת א סכסוך
מיט דעם לעצטען, אלס אויסדרוק פון
חרטה שענק איך אויף דער געזעלש.
„עזרה" 5 זל. (פינף)
שמואל גרינשפאן.

Pierwszorzędne strzyżenie Pań
podług najnowszych żurnali
w specjalnym gabinecie damskim
Wiktora Grinsztajna
Radom, Zgodna 1

Najsilniejsze bóle głowy usuwa.

Kino „CORSO" w Radomiu
Od czwartku 1 do niedzieli 4 lipca r. b. włącznie
Tajemnica przystanku Tramwajowego
w rolach głównych:
Jadwiga Smosarska i Józef Węgrzyn

BIURO TECHNICZNO-HANDLOWE I INSTALACYJNE
„WODKAN" *Inż-wie L. Włoczkowski, S. Szczepaniak i S. Chwaliński*
Rądom, ul. Lubelska 41. Tel. 222 i 272.
ארדענט איין: וואסער לייטונג, קאנאליזאציע, און עלעקטרישע אינסטאלאציעס
און פערטיגט אויס:
פראיעקטען, מוסטער — פרייז און פלענער.
רעפרעזענטאנץ און פערקויף פון טעכנישע ארטיקלען.

KOMUNIKAT

Od dnia 1 lipca b. r. MAGISTRAT m. RADOMIA przyjmuje zgłoszenia na połączenia uliczne kanalizacyjne i wodociągowe, które mogą być już od dnia 15 lipca 1926 r. wykonywane.

Roboty około połączeń przeprowadza z ramienia Magistratu firma **WODKAN** — ul. Lubelska L. 41 — po cenach ustalonych i zatwierdzonych przez Magistrat m. Radomia.

Jednocześnie wzywa Magistrat wszystkie firmy ubiegające się o podobne roboty — by zechciały zgłosić się do Biura kanalizacji i Wodociągów - celem uzyskania zezwolenia na wykonywanie tychże robót.

Cennik szczegółowy za materjały i za robociznę, ze względu na wahania złotego i wysokości płac, poddany będzie raz na miesiąc rewizji i ogłaszany.

Tytułem kosztów administracyjnych i zarobku wolno jest firmie **WODKAN** zarachować 15 % od ogólnej sumy kosztów danego połączenia. Tytułem zużycia narzędzi i utrzymania warsztatu zaliczać będzie firma **WODKAN** 12% od kosztów robocizny.

Podstawą dla wystawienia rachunków i ewentualnych reklamacji będzie **„Wykaz Materjałów i Robocizny"** dla danego połączenia, którego egzemplarz doręczony zostanie stronie interesowanej.

Ceny za połączenia wodociągowe i kanalizacyjne przedstawiają się w przybliżeniu — jak następuje:

1. Za 1 mb. połączenia kanalizacyjnego z rur kamionkowych 150 m/m albo rur lanożelaznych zlewowych 6" od środka kanału głównego ulicznego do lica muru realności łącznie z materjałem, wykopem, zasypem, zabrukowaniem zasypu i ułożeniem chodnika w miejscu wykopu, z pompowaniem wody z wykopu, ułożeniem i uszczelnieniem rur — po 22 zł. Ponieważ przeciętna długość połączenia ulicznego mierzy 7 do 10 mb. ogólny koszt połączenia wyniesie od 154 zł do 220 zł
2. Za jedno kompletne nawiercenie głównej rury wodociągowej z wstawieniem obłąka, wentyla ulicznego dla rury:

400 m/m	116 zł.
350 m/m	107 „
300 m/m	100 „
250 m/m	94 „
200 m/m	89 „
150 m/m	86 „
100 m/m	83 „
75 m/m	80 „

3. **Za 1 mb. rury kutej cynkowanej w połączeniu rurociągu głównego z realnością do lica muru tejże licząc wraz ze zmontowaniem, zasypem, naprawą bruku i chodnika – licząc dla średnicy rury:**

20 m/m	15 zł.
25 m/m	16 „
32 m/m	17 „
38 m/m	18 „

Koszta zatem jednego połączenia wodociągowego kompletnego wahać będą w granicach od 200 – 300 złotych.

4. **Jedna godzina montera .... 0,85 zł.**
„ „ pomocnika montera 0,45 zł.
„ „ robotnika ziemnego 0,45 zł.

Szczegółowy cennik za materjały jest do przejrzenia w Biurze Kanalizacji i Wodociągów w godz. 12-ej do 1-ej.

Ceny powyższe są maksymalne i Orjentacyjne, a faktyczny koszt przyłączenia będzie podawany każdorazowo na podstawie rachunków kosztów własnych materjałów i liczby godzin roboczych.

וויכטיג פאר דאמען
ראדיא - פליסעוואניע געמוסטערטע
לויט די נייעסטע דעסענעס,
אויך גאלאנען און שאנטילען
ביליגער ווי אין געוועלב ווערען אויסגעא־בייט אין דער
העפט־פאבריק פון
ל. טשעחאנאוויעצקי
שפאציר־גאס 12

ה. גרינשטייז, פעלטשער טעל. 303 בּרישע פּאקען.